

ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕΣΣΗΝΗΣ:
ΧΟΡΗΓΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2015

ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕΣΣΗΝΗΣ:

ΧΟΡΗΓΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή:	
Α. Αρχαία Μεσσήνη.....	3
Β. Μνημεία Αρχαίας Μεσσήνης.....	4
Γ. Ιστορία ανασκαφών στην Αρχαία Μεσσήνη.....	5
2. Απαιτούμενες μελέτες για τον ηλεκτροφωτισμό του αρχαιολογικού χώρου της Μεσσήνης.....	6-7
3. Προδιαγραφές μελετών.....	8
4. Προϋπολογισμός – χρόνος εκπόνησης μελετών.....	9
5. Βιβλιογραφία.....	9
6. Εικόνες.....	10-12

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

A. ΑΡΧΑΙΑ ΜΕΣΣΗΝΗ

Η γεωγραφική θέση της Μεσσηνίας κατά μήκος της δυτικής ακτής της Πελοποννήσου, οι εύφορες κοιλάδες του πλωτού και πλούσιου σε ψάρια Παμίσου στα νοτιοανατολικά της χώρας (Παυσανίας 4.34.1) και του Βαλύρα ποταμού με τις παραπόταμούς του, καθώς και το ήπιο μεσογειακό κλίμα, ανέδειξαν τη Μεσσηνία σε περιοχή ευνοημένη από τη φύση.

Οι Μεσσήνιοι της διασποράς ανταποκρίθηκαν πρόθυμα στο κάλεσμα του Επαμεινώνδα, την άνοιξη του 369 π.Χ., για εγκατάσταση στη νέα πρωτεύουσα της αυτόνομης Μεσσηνίας, την οποία αποφάσισε να ιδρύσει ο Θηβαίος στρατηγός, ταυτόχρονα σχεδόν με την αρκαδική Μεγαλόπολη, προκειμένου να περιορίσει οριστικά στο έδαφός της την ηττημένη, το 371 π.Χ. στα Λεύκτρα, Σπάρτη. Ως η πλέον κατάλληλη θέση για τη νέα πόλη ξεχώρισε η Ιθώμη, το ισχυρότερο φυσικό οχυρό της χώρας, με το ιερό του Δία Ιθωμάτα στην κορυφή της, το οποίο ήταν ιστορικά και συναισθηματικά δεμένο με τα τραγικά γεγονότα του τελευταίου Μεσσηνιακού πολέμου, την επανάσταση του 464 π.Χ.

B. ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

Ο περιηγητής Πausανίας επισκέφτηκε την πόλη της Μεσσήνης στα χρόνια του αυτοκράτορα Αντωνίνου του Ευσεβούς, 530 περίπου χρόνια μετά την ίδρυσή της και τρεις αιώνες μετά την κατάκτηση της Ελλάδας από της Ρωμαίους. Οι λαμπρές ημέρες της ανεξαρτησίας είχαν προ πολλού παρέλθει, η αρχαία πρωτεύουσα της Μεσσηνίας εξακολουθούσε, ωστόσο, να αποτελεί, κάτω από την προστασία φωτισμένων αυτοκρατόρων αξιόλογο πολιτικό και καλλιτεχνικό κέντρο. Η πρωτεύουσα ήταν ο πυρήνας της κοινωνικής, οικονομικής και δημόσιας ζωής, καθώς και το σημείο αναφοράς ολόκληρης της επικράτειας, η οποία ταυτιζόταν περίπου με τα όρια του σημερινού νομού Μεσσηνίας. Ο Πausανίας (4.31.5) μπορούσε ακόμη να θαυμάζει τα λατρευτικά ή ιστορικού χαρακτήρα αγάλματα του μεγάλου Μεσσήνιου γλύπτη του 2^{ου} αιώνα π.Χ. Δαμοφώντα, τα οποία κοσμούσαν όχι μόνο το Ασκληπιείο αλλά και ναούς του Διός Σωτήρος, της Μητέρας των Θεών και της Αρτέμιδος Λαφρίας στα ιερά της, στην αγορά και σε θέσεις της πόλης. Οι εντυπωσιακές οχυρώσεις, μολονότι δεν επιτελούσαν τότε τα αμυντικά τους καθήκοντα, προκαλούσαν ακόμη το θαυμασμό. Κανένα δημόσιο οικοδόμημα λατρευτικού ή κοσμικού χαρακτήρα δεν ήταν ερειπωμένο.

Ο Πausανίας επισκέπτεται πρώτη την αγορά, όπου βλέπει την Κρήνη Αρσινόη, τους ναούς και τα λατρευτικά αγάλματα του Διός Σωτήρος και του Ποσειδώνος, της Αφροδίτης, της Μητρός των Θεών, Κυβέλης, της Δήμητρας και των Διοσκούρων. Αναφέρει, επίσης, τα ιερά της θεάς του τοκετού, Ειλειθυίας και το θάλαμο των Κουρητών, των οπλισμένων δαιμόνων που φύλαγαν το Δία – βρέφος. Συνεχίζοντας προς νότον περιγράφει το Ασκληπιείο, ενώ νοτιότερα βλέπει το Ιεροθύσιο με αγάλματα των δώδεκα θεών και χάλκινο ανδριάντα του ισόθεου ήρωα και οικιστή της πόλης Επαμεινώνδα. Σε συνέχεια περιγράφει το Στάδιο και το Γυμνάσιο με τα ιερά και τα αγάλματα του Ηρακλή, του Ερμή και του Θησέα, έργα των Αλεξανδρινών καλλιτεχνών, Απολλώνιου Ερμοδώρου και του γιού του, Δημήτριου. Επιστρέφοντας από το Στάδιο μνημονεύει το Θέατρο, το ιερό του Σαράπιδος και της Ίσιδος και τέλος το ιερό του Ιθωμάτα Δία. Στην ανατολική πτέρυγα της βόρειας στοάς της αγοράς λειτουργούσε αγορανομείο. Νότια από το ναό της θεάς Μεσσάνας (της θεοποιημένης πρώτης μυθικής βασίλισσας της χώρας) στην αγορά βρίσκεται ο «Θησαυρός», το θησαυροφυλάκιο της πόλης.

Γ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΕΣΣΗΝΗ

Η Αρχαιολογική Εταιρεία άρχισε συστηματικές ανασκαφικές έρευνες στην αρχαία Μεσσήνη το 1895 με τον Σάμιο αρχαιολόγο και μετέπειτα πολιτικό Θεμιστοκλή Σοφούλη. Οι ανασκαφές συνεχίστηκαν το 1909 και το 1925 από τον Γεώργιο Οικονόμο. Ακολούθησαν οι πολυετείς έρευνες και ανασκαφές του Σουηδού αρχαιολόγου N. Valmin στη Μεσσηνία, καρπός των οποίων υπήρξαν δύο βασικά συγγράμματά του, ένα για τις επιγραφές της Μεσσηνίας (1929) και ένα δεύτερο για τις τοπογραφικές του έρευνες στην Μεσσηνία (1930).

Το 1957 ανέλαβε της ανασκαφές στην αρχαία Μεσσήνη ο τότε γραμματέας της Αρχαιολογικής Εταιρείας, ακαδημαϊκός Αναστάσιος Ορλάνδος, που εργάστηκε ως το 1974. Με τις ανασκαφές του ίδιου και των προκατόχων του ήλθε στο φώς το μεγαλύτερο μέρος του οικοδομικού συγκροτήματος του Ασκληπιείου.

Το 1986 το Συμβούλιο της Αρχαιολογικής Εταιρείας ανέθεσε στον καθηγητή Πέτρο Θέμελη τη διεύθυνση των ανασκαφών της αρχαίας Μεσσήνης. Οι ανασκαφικές έρευνες με παράλληλες εργασίες στερέωσης και αναστήλωσης των μνημείων συνεχίζονται από το 1987 ως σήμερα με ταχύτερους προοδευτικά ρυθμούς. Έχουν φέρει στο φως όλα τα δημόσια και ιερά οικοδομήματα της πόλης που είδε και περιέγραψε ο Πausanias στη Μεσσήνη.

Σκοπός των εργασιών συντήρησης στην Αρχαία Μεσσήνη είναι να αυξηθεί η κατανόηση του παρελθόντος χρησιμοποιώντας ασφαλείς μεθόδους εξέτασης, συντήρησης και διατήρησης της πολιτιστικής της κληρονομιάς.

2. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

Παρατηρήθηκε ότι για την εύρυθμη λειτουργία του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Μεσσήνης απαιτούνται τα ακόλουθα:

- Ηλεκτροφωτισμός των μνημείων που ήδη αναστηλώθηκαν ή/και των οποίων συνεχίζεται η αναστήλωσή της, καθώς και ο συστηματικός φωτισμός οδούσεων γύρω από αυτά. Ο φωτισμός των μνημείων είναι αναγκαίος αφ' της για τον έλεγχο και την ασφάλειά της, αφ' ετέρου για τη διενέργεια εκδηλώσεων και την ασφαλή προσέλευση-αποχώρηση των νυκτερινών επισκεπτών και του προσωπικού.
- Επαρκής ηλεκτρική τροφοδοσία για της ανάγκες των εκδηλώσεων. Η ηλεκτρική τροφοδοσία θα καλύπτει το επίπεδο των «τυπικών» εκδηλώσεων. Σε περίπτωση υψηλών απαιτήσεων σε ηλεκτρική ενέργεια, αυτές θα πρέπει να καλύπτονται από «κινητές» μονάδες.
- Συνολική «τακτοποίηση» των ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων διανομής ηλεκτρικού ρεύματος σε όλο τον αρχαιολογικό χώρο, ώστε να καλύψει τόσο της τρέχουσες, όσο και της μελλοντικές ανάγκες του.
- Εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης για την επιτήρηση του χώρου και μεγαφωνικού συστήματος αγγελιών.
- Κατάλληλος σχεδιασμός για την υλοποίηση του Έργου σε Φάσεις ανάλογα με της επιθυμίες και της δυνατότητες του Κυρίου του Έργου.

Για να επιτευχθούν τα παραπάνω θα πρέπει να εκπονηθούν οι ακόλουθες μελέτες, οι οποίες αποτελούν και το περιεχόμενο της παρούσας σύμβασης:

1. Σχεδιασμός του συστήματος φωτισμού με φωτομετρική μελέτη της εκάστου των μνημείων.
2. Επιλογή τύπου και μορφής φωτιστικών σωμάτων και κατάλληλων λαμπτήρων.
3. Υπολογισμός ηλεκτρικών φορτίων τοπικών πινάκων διανομής.
4. Σχεδιασμός (για κάθε μνημείο) του δικτύου τοπικής διανομής ηλεκτρικής ισχύος και υπολογισμός κατάλληλης διατομής καλωδίων και αντίστοιχων ασφαλιστικών διατάξεων (ασφάλειες, αυτομετασχηματιστές, ρελέ διαρροής, γειώσεις, αντικεραυνικά κ.λπ.).

5. Σχεδιασμός και υπολογισμός του Γενικού Δικτύου Τροφοδοσίας των τοπικών πινάκων διανομής ηλεκτρικής ισχύος με δυνατότητα υλοποίησης κατά φάσεις.
6. Σχεδιασμός – υπολογισμός Υποσταθμού (ή Υποσταθμών) Μέσης Τάσης με άφιξη – μέτρηση της Μέσης Τάσης, μετασχηματιστές ισχύος, πεδία διανομής Χαμηλής Τάσης, πρόβλεψη εφεδρικής παροχής, πυκνωτές διόρθωσης αέργου ισχύος.
7. Σχεδιασμός Κεντρικού Συστήματος Ηλεκτρονικής επιτήρησης και χειρισμού της εγκατάστασης.
8. Σχεδιασμός Κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης
9. Σχεδιασμός Μεγαφωνικού συστήματος
10. Σύνταξη Τευχών Δημοπράτησης (Οικονομικά Τεύχη κ.λπ.).

3. ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΜΕΛΕΤΩΝ:

Με τον φωτισμό των μνημείων και των οδεύσεων θα πρέπει να εξασφαλιστούν τα εξής:

1. Να εξυπηρετεί την ανάγκη φύλαξης των μνημείων.
2. Να είναι ελαχιστοποιημένη η αισθητική ή/και η περιβαλλοντική όχληση από την παρουσία των φωτιστικών (πυλώνες, pilars, φωτιστικά κ.λπ.).
3. Να υπάρχει επαρκής και σωστός φωτισμός κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων, όπου θα μπορεί να γίνεται η σταδιακή γραμμικά μείωση ή αύξηση της φωτεινής έντασης (dimming) ανάλογα με τις απαιτήσεις της εκδήλωσης.
4. Σε της της ήδη διαμορφωμένες οδεύσεις θα πρέπει να εξασφαλιστεί ο επαρκής φωτισμός και επιτήρηση.
5. Να μην είναι ενεργοβόρος.
6. Να έχει αξιόπιστη υποστήριξη αυτοδιάγνωσης βλαβών και τηλε-ελέγχου καθώς και τηλε-χειρισμού.

Με την συνολική «τακτοποίηση» των ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων στόχος είναι:

1. Η ασφάλεια του προσωπικού και των επισκεπτών.
2. Η συστηματική και ασφαλής υπογειοποιημένη διαδρομή των καλωδιώσεων σε τρόπο ώστε να μην θίγουν ή επηρεάζουν τα μνημεία με καθορισμένες οδεύσεις που θα καλύπτουν της σημερινές και της προβλέψεις μελλοντικών αναγκών του Αρχαιολογικού χώρου.
3. Η επαρκής διανομή ηλεκτρικής ισχύος πέραν του φωτισμού για της ανάγκες εκδηλώσεων.
4. Η δυνατότητα τροφοδοσίας και νέων «θεματικών ενοτήτων» που δεν έχουν ακόμη βγει στην επιφάνεια
5. Η οργάνωση όλου του δικτύου για την ενοποίηση όλων των ηλεκτρικών παροχών σε συνδέσεις μέσης τάσης.
6. Η εξασφάλιση χαμηλού συντελεστή έργου ισχύος από της καταναλώσεις ώστε να γίνεται εξοικονόμηση ενέργειας.
7. Η εξασφάλιση τηλε-επιτήρησης και τηλε-ελέγχου όλου του δικτύου για λόγους βέλτιστης ενεργειακά απόδοσης και χειρισμού της της εγκατάστασης.

4. ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ – ΧΡΟΝΟΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ

Για την ανάθεση της εκπόνησης των μελετών που απαιτούνται για τον ηλεκτροφωτισμό της Μεσσήνης απαιτείται το ποσό των 10.000 ευρώ πλέον Φ.Π.Α., δηλαδή 12.300 ευρώ με Φ.Π.Α.

Η εκπόνηση των παραπάνω μελετών θα διαρκέσει περίπου τρεις μήνες.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

<http://www.ancientmessene.gr/site/publications.php>

http://www.diazoma.gr/GR/Page_01-01.asp?Reset=1

Τα θέατρα της Μεσσήνης, Εκδόσεις «Διάζωμα», Πέτρος Θέμελης, Αθήνα 2010.

ΔΙΑΖΩΜΑ,
ΜΑΡΙΑ ΣΟΦΙΚΙΤΟΥ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

6. ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικ.1: Κορυφή Ιθώμης – Παλιά μονή Βουλκάνου

Εικ.2: Θέατρο Μεσσήνης

Εικ.3: Ασκληπιείο: Εκκλησιαστήριο Μεσσήνης.

Εικ. 4: Ασκληπιείο Μεσσήνης.

Εικ. 5: Στάδιο Μεσσήνης.